

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának Fenntartható biogazdaság Európa számára: a gazdaság, a társadalom és a környezet közötti kapcsolat megerősítése

(COM(2018) 673 final)

(2019/C 240/09)

Előadó: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Társelőadó: **Udo HEMMERLING**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2018.12.14.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 29. cikkének (1) bekezdése és 304. cikke
Elnökségi határozat:	2018.10.16.
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2019.4.25.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.5.15.
Plenáris ülés száma:	543.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	203/1/4

1. Következtetések és ajánlások

1.1. **Sürgősen cselekedni kell világszinten:** az olyan globális kihívások, mint az éghajlatváltozás és a világméretű népességnövekedés arra kényszerítenek minket, hogy sürgősen más lehetőségeket találjunk a fosszilis tüzelőanyagok helyett, valamint hatékonyabban használjuk a biológiai erőforrásokat. Többnyire a mezőgazdaság és az erdészetre épülő ágazatok állítják elő az ételmiszer vagy takarmány előállításától eltérő célra használt biomasszát, ennél fogva jelentősen hozzájárulnak a biogazdasághoz. Az új értékláncok további lehetőségeket kínálnak a vidéki gazdasági tevékenységek számára, hogy a fosszilis tüzelőanyagon alapuló gazdaságról a bioalapú gazdaságra térjenek át.

1.2. Ebből kiindulva a Párizsi Megállapodás éghajlat-politikai céljaival összhangban prioritásként kell kezelni a biológiai erőforrások **tudatos felhasználását**. A szükséges változások elősegítése érdekében a biogazdasághoz kapcsolódó tevékenységeknek – a jobb megértés biztosításán túl – rendszeres tanácsadás és tájékoztatás révén biztosítaniuk kell a **fogyasztók elköteleződését**, és lehetővé kell tenniük olyan piacépítési intézkedések bevezetését, amelyekkel tovább erősíthető a fogyasztók bizalma, illetve elérhető, hogy a közbeszerzésekkel foglalkozók az EU-ban előállított biotermékeket válasszanak.

1.3. A biológiai sokféleség, az ipari termelés, a gazdasági fejlődés és a munkahelyteremtés terén egyaránt vannak **lehetőségek**. Az EGSZB üdvözli a 2012-es biogazdasági stratégia frissítését, amely fontos lépést jelent a helyes irányba. Globális kereslet mutatkozik a fenntartható, erőforrás-hatékony bioalapú termékek iránt. A stratégia új változata tekintetében elért előrehaladás ellenére azonban a benne foglalt egyes intézkedések még mindig megvalósításra várnak:

1.3.1. A pénzügyi eszközökhöz való hozzáférés biztosítása mellett mindenképpen **egyedi és rugalmas konzultációs vagy tanácsadási szolgáltatásokat** kell bevezetni, hogy segítséget nyújtsunk az agrár-élelmiszeripari kkv-k számára hosszú távú, innovatív projektek elindításához. E vállalkozások számos okból kifolyólag – többek között emberi, pénzügyi és infrastrukturális erőforrások hiánya miatt – gyakran nem rendelkeznek a szükséges belső szakértelemmel vagy ismeretekkel.

1.3.2. A **köz- és magánszféra közötti együttműködés** keretében kellő figyelmet kell fordítani az elsődleges termelőkre. Ezt a modellt a **közös agrárpolitika** (KAP) különféle intézkedéseivel és eszközeivel lehetne támogatni.

1.3.3. A **kutatási, innovációs és biogazdasági** tevékenységek hosszú távú stratégiába való belefoglalása meg fogja könnyíteni a **fejlesztés és a terjesztés** támogatását.

1.3.4. A munkavállalók és elsődleges termelők **oktatása és a képzése** döntő fontosságú. Fontos elősegíteni a **tudásmegosztást**, támogatást nyújtani a transznacionális hálózatok számára és lépést tartani a társadalmi és technológiai változásokkal. Nagyon fontosak az olyan oktatási, szerepvállalási és kommunikációs megközelítések, amelyek bevonják a folyamatokba a biogazdaságban érdekelt vidéki szereplőket is.

1.3.5. Az Unión belül és kívül egyaránt elengedhetetlen előmozdítani a **körforgásos gazdaságot és az ágazatközi, területi kapcsolatokat**, különös tekintettel a fenntartható fejlődési célok és a COP 21 célkitűzések keretében vállalt kötelezettségvállalások teljesítésére.

1.3.6. Minden tagállamnak **átfogó biogazdasági stratégiát** kell **beépítenie** szakpolitikáiba és programjaiba, valamint abba be kell vonnia az illetékes helyi hatóságokat és az érintett érdekelt feleket (az elsődleges termelőket, a kutatási és oktatási szolgáltatókat, az ipart, a civil társadalmat és a szociális partnereket stb.).

1.3.7. Az EU-nak törekednie kell a **szén-dioxid-kibocsátás globális árazási rendszerének** kialakítására is, ami semleges és hatékony módja a biogazdaság előmozdításának és annak, hogy valamennyi piaci szereplőt bevonják az éghajlatváltozás mérséklésébe.

1.4. A fenntarthatósági elvek tiszteletben tartása alapvető fontosságú az „új” biogazdaság szempontjából, és a természeti erőforrásokat védeni kell, hogy termelékenységüket megőrizzék. Ezért a biogazdaságban fenntarthatósági kritériumokat kell követni. A környezet, a gazdaság és a társadalom kárára bekövetkező torzulások elkerülése érdekében az Európai Unióból és az Unión kívülről származó biomasszára ugyanazok a szabályok kell hogy vonatkozzanak.

2. Általános megjegyzések

A biogazdaság magában foglalja a megújuló biológiai erőforrások termelését és ezen erőforrások élelmiszerekké, takarmánnyá, bioalapú termékeké és bioenergiává történő átalakítását. A biogazdaság kiterjed a mezőgazdaságra, az erdőgazdaságra, a halászatra, az élelmiszeriparra, a cellulóz- és papírgyártásra, valamint a vegyipar, a biotechnológia és az energetika bizonyos területeire.

2.1. A 2012. évi uniós biogazdasági stratégia „[...] egy innovatívabb, erőforrás-hatékonyabb és versenyképesebb társadalomhoz vezető út előkészítését célozza, ahol a környezetvédelem érdekeinek megfelelő képviselete mellett nem kezelik egymástól elszigetelten az élelmiszerbiztonság és a megújuló erőforrások ipari célra történő fenntartható felhasználásának kérdését”. 2017-ben az Európai Bizottság felülvizsgálta 2012-es uniós biogazdasági stratégiáját, amelynek során arra a következtetésre jutott, hogy a stratégia bizonyította célkitűzéseinek létjogosultságát, és a biogazdaság által kínált lehetőségek jelentőségét egyre inkább elismerik Európában és azon kívül is. Az Európai Bizottság 2018 októberében benyújtott egy fenntartható és körforgásos gazdaság létrehozására vonatkozó cselekvési tervet, amelynek célja „a megújuló erőforrások fenntartható használatának javítása és fokozása olyan globális és helyi kihívások kezelése érdekében, mint például az éghajlatváltozás és a fenntartható fejlődés” ⁽¹⁾.

2.2. A világ népessége 2050-re várhatóan csaknem 10 milliárdra fog növekedni ⁽²⁾, a biológiai erőforrásokat pedig hatékonyabban kell felhasználni, hiszen így egységnyi termelésre vetítve kisebb környezeti és éghajlati hatás mellett lehet biztonságos, tápláló, kiváló minőségű és megfizethető élelmiszerral ellátni több embert, valamint – a szél-, nap- és egyéb megújuló forrásokból nyert energiát is beszámítva – elégséges megújuló biológiai anyag állhat rendelkezésre ahhoz, hogy a jelenleg fosszilis kőolajból nyert energia jelentős részét meg tudjuk termelni. A közelmúltbeli politikai fejlemények, többek között az ENSZ fenntartható fejlődési céljai ⁽³⁾ és az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye (COP 21 kötelezettségvállalások) fényében tehát szükségessé vált az intézkedések súlypontjának áthelyezése és a biogazdasági stratégia frissítése.

2.3. Az aktualizált biogazdasági stratégiában ⁽⁴⁾ az Európai Bizottság bejelenti, hogy 2019-ben 14 intézkedést fog bevezetni, ideértve a következőket:

- egy 100 millió euro forrással gazdálkodó, a körforgásos biogazdasághoz kapcsolódó tematikus beruházási platform létrehozása annak érdekében, hogy a bioalapú innovációkat közelebb vigyék a piachoz és mentesítsék a kockázatoktól a fenntartható megoldásokba irányuló magánbefektetéseket; új fenntartható biofinomítók létrehozásának megkönnyítése Európa-szerte,
- a fenntartható élelmiszer- és gazdálkodási rendszerekre, az erdőgazdálkodásra és a bioalapú termékekre vonatkozó stratégiai megvalósítási ütemterv kidolgozása,
- a Horizont 2020 keretében egy uniós biogazdasági szakpolitikai támogató eszköz létrehozása a tagállamok számára nemzeti és regionális biogazdasági programjaik kidolgozásához,
- biogazdaságok vidéki, part menti és városi területeken történő létrehozását célzó kísérleti intézkedések bevezetése, például a hulladék-gazdálkodás vagy az alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó mezőgazdaság terén,
- a fenntartható és körforgásos biogazdaság felé való előrehaladás nyomon követését célzó, uniós szintű nyomonkövetési rendszer kialakítása,

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/pdf/ec_bioeconomy_strategy_2018.pdf.

⁽²⁾ <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/world-population-prospects-2017.html>

⁽³⁾ <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>

⁽⁴⁾ <https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/index.cfm?pg=policy&lib=strategy>

- a konkrét biogazdasági területekkel kapcsolatos tudásbázisunk bővítése és e területek jobb megértése adatok gyűjtése és az azokhoz való jobb hozzáférés – Biogazdasági Tudásközponton keresztüli – biztosítása révén,
- iránymutatás nyújtása és a bevált gyakorlatok népszerűsítése a biogazdaság biztonságos ökológiai határok közötti működtetésének módjával kapcsolatban.

2.4. A biogazdaság olyan lehetőségeket kínálhat, amelyek elősegíthetik mind a szén-dioxid-kibocsátás, mind a fosszilis erőforrások behozatalától való függőség csökkentését. Az EU erdői például az uniós éves kibocsátás 10 %-ának megfelelő mennyiségű szén-dioxidot kötnek meg, emellett fenntartható és állandó mennyiségű biomasszát biztosítanak a megújuló energia termeléséhez. Ezenkívül elméletben a becslések szerint mintegy jelenleg gyártott 100000 vegyipari termék előállítható megújuló nyersanyagokból. Ez nem azt jelenti, hogy mindegyiket így kellene gyártani, hanem hogy elméletben lehetséges. Ez lehetőséget fog kínálni arra, hogy a mindennapi háztartási cikkek helyben és megújuló forrásokból állítsák elő, emellett elő fogja segíteni a munkahelyteremtést (különösen a part menti és a vidéki térségekben) és a növekedést is Európában, ahol a technológiai előny továbbra is jelentős marad. Ágazati becslések szerint 2030-ig egymillió új munkahelyet lehetne létrehozni a bioalapú iparágak területén.

2.5. Az uniós biogazdaságon belüli nagyobb innováció útjában azonban továbbra is jelentős akadályok állnak. Az egyik nagyobb akadály a termékek költség-versenyképességéhez kapcsolódik, mind a fosszilis energiaforrások alternatíváihoz, mind pedig a világ más részeiről származó egyenértékű termékekhez viszonyítva. A költség-versenyképességet számos tényező befolyásolja, többek között a technológiai érettségi szint, a munkaerőköltségek, a fosszilis tüzelőanyagokhoz nyújtott támogatások és az amortizáció, továbbá a bioalapú termékek piaci támogatottságának alacsony szintje. A versenyképesség problémáját tovább súlyosbítja, hogy az innovatív projektek és termelőlétesítmények nehezen jutnak finanszírozáshoz, a végső fogyasztók továbbra is gyakran kevés ismerettel rendelkeznek a bioalapú termékekről, valamint hiányoznak az ágazat fejlesztéséhez szükséges készségek és operatív kapcsolatok. Emellett egyre hosszadalmasabbá és nehezebbé válnak az új bioalapú projektek engedélyezésére irányuló eljárások, ez pedig jelentős jogbizonytalanságot és pénzügyi kockázatot eredményez a gazdasági szereplők számára.

3. Részletes megjegyzések

Az EGSZB üdvözi a 2012. évi biogazdasági stratégia aktualizálásáról szóló közleményt. Hosszú távú, következetes és hatékony politikára van szükség a biogazdaság előmozdítása érdekében. A meglévő szakpolitikai eszközök azonban még mindig nem kapcsolódnak automatikusan ehhez az átfogó biogazdasági stratégiához. Ahhoz tehát, hogy hatékony szakpolitikai intézkedéseket lehessen kidolgozni a biogazdasággal kapcsolatban, még mindig az kell, hogy úgy tárjuk fel az egyes szakpolitikák közötti szinergiákat, hogy közben figyelembe vesszük az alábbi célkitűzéseket: életképes élelmiszer-termelésre van szükség, fenntartható módon kell kezelni a természeti erőforrásokat, kiegyensúlyozott területfejlesztést kell megvalósítani a vidéki térségekben, valamint biztosítani kell a tisztességes és kiszámítható megélhetést.

3.1. Jóllehet a frissített stratégia, melynek célja az uniós beruházásokban rejlő lehetőségek kiaknázása, nagy hangsúlyt helyez a bioalapú ágazatok befektetési és piaci lehetőségek kibontakoztatása révén történő megerősítésére és bővítésére, még mindig jelentős különbségek figyelhetők meg (a K&F-en túl), amikor segítséget kellene nyújtani a biogazdasági vállalkozásoknak a pénzforrások előteremtése, a piacrálépési stratégia, a szervezetfejlesztés és a termék érette válása tekintetében. Nemzeti és regionális szinten legalább annyira szükség van az induló, illetve a mikro- és kisvállalkozások korai növekedését elősegítő és testreszabott megoldásokat kínáló befektetőkre, mint a nagy projektek számára mozgósított uniós beruházásokra. Olyan átfogó finanszírozási megközelítésre van szükség, amely segít az új termékek piacra vitelében.

3.2. A frissített stratégia azt is kiemeli, hogy a köz- és magánszféra közötti szinergiák révén lehet a legjobban kihasználni a különféle befektetési forrásokat. Ennek fényében nagyon fontos szerepet töltsön be a Bioalapú Iparágak Közös Vállalkozás abból a szempontból, hogy segíti olyan európai bioalapú ipari infrastruktúrák és értéklánckok kiépítését, amelyek megújuló erőforrásokhoz – például ilyen jellegű hulladékgazdálkodáshoz – kötődnek.

3.3. Ugyanakkor nem fordítanak elég figyelmet a magánszektorra, különösen az elsődleges termelőkre, azaz a mezőgazdasági termelőkre, az erdőtulajdonosokra és ezek szövetkezeteire, amelyek jelentős szerepet játszanak a fenntartható biogazdaság fejlesztésében; szintén kellő figyelmet kell szentelni a kkv-knak, amelyek az agrár-élelmiszeripari lánc fő szereplői. Ezzel összefüggésben a KAP érdekes eszköz lehet a mezőgazdasági termelők, az erdőtulajdonosok és szövetkezeteik számára, és segítséget nyújthat nekik abban, hogy többet fektessenek be a termelésükbe és azt fenntarthatóbbá tegyék.

3.4. Ennek kapcsán nagyon fontos a kedvező piaci feltételek megteremtése, amely szorosan összefügg azzal is, hogy a fogyasztók mennyire bíznak azokban az információkban, amelyeket a megvásárolni szándékozott termékekről kapnak. Érdemes lenne fontolóra venni valamilyen tájékoztatási szabványokat. Ennek első fontos lépése, hogy egyértelmű, uniós szintű normákat dolgozzanak ki a bioalapú termékekre vonatkozóan, hogy jobban védjék az iparágon belül egyeztetett szabványok hitelességét és egyszersmind ne zavarják össze a fogyasztókat, valamint elnyerjék az ipari fogyasztók és a közbeszerzéssel foglalkozók bizalmát. Még sok a tennivaló annak érdekében, hogy a fogyasztók intelligens kommunikációs stratégiák révén megalapozott döntést hozhassanak.

3.5. A frissített stratégia megerősíti a bioágazat megerősítésével kapcsolatos elképzelést, de nem foglalkozik a „terjesztéssel”. A kutatás adott, a hosszú távú innovációnak és a biogazdasági stratégiáknak pedig együtt kell járniuk. Az alap- és alkalmazott kutatást kellően össze kell hangolni, és annak hozzá kell járulnia a közös stratégiai célkitűzésekhez. A magas színvonalú kutatási és innovációs infrastruktúrák és klaszterek fejlesztésére, hozzáférhetőségére és fenntartására ugyancsak figyelmet kell fordítani. Például az alkalmazott kutatással foglalkozó világszínvonalú központok létrehozása a teljes egészében biofolyamatokra épülő gyártás, illetve az innovatív és fenntartható megoldások kialakítása terén segíthet a kis- és középvállalkozások (kkv-k) számára a tudás teljeskörű megszerzésében. A bemutatók és a jó példák segítenek a tudástranszfert. A kkv-k a bemutatókon átfogó képet kapnának arról, hogy a biogazdaság egy adott területén milyen technológiák állnak rendelkezésre.

3.6. Az uniós vidéki térségek nagy gazdasági, demográfiai és intézményi átalakuláson mennek át. Ezért megfelelő figyelmet kell szentelni az infrastrukturális és logisztikai fejlesztéseknek is, hogy megerősítsük a meglévő és az új biomassza-ellátási láncokat és közben optimalizáljuk a természeti erőforrások fenntartható kezelését, a munkahelyteremtést és a hozzáadott érték létrehozását a vidéki térségekben.

3.7. Nem lehet elégszer hangsúlyozni azt a tényt, hogy a technológiailag fejlett gépek biogazdaságon belüli bevezetése az üzemeltetés és a karbantartás terén jobb készségeket, többek között az információs és kommunikációs technológiákkal (ikt) kapcsolatos további készségeket, új egészségügyi és biztonsági képzési programokat kíván, valamint arra is szükség van, hogy jobban megértsék a környezetvédelmi szempontokat, illetve nagyobb figyelmet fordítsanak e szempontokra. Rendkívül fontos biztosítani, hogy az egyének életük során folyamatosan fejlesszék és frissítsék készségeiket, de ugyanilyen fontos, hogy e kialakulóban lévő biogazdasági ágazatban kezeljék a szakemberhiányt. A szakértői cserék, a kutatók, az innovációt támogató szolgáltatók, a mezőgazdasági termelők, az erdészek, a mezőgazdasági és erdészeti szövetkezetek és az egyéb magánszereplők közös tevékenységei nem szerepelnek a frissített stratégiában, holott ezek döntő fontosságúak lennének a tudásmegosztás elősegítése szempontjából.

3.8. Nem érhetjük el az ENSZ fenntartható fejlődési céljait és nem mérsékelhetjük az éghajlatváltozást⁽⁹⁾, ha nem javul a maradékanyagokkal, a mellékáramokkal és a hulladékokkal kapcsolatos helyzet, illetve nem mozdítjuk elő a körforgásos gazdaságot. E tekintetben feltétlenül szükség van az ágazatok (élelmiszeripar, nem élelmiszeripari rendszerek és vidéki területek) és kontinensek közötti együttműködésre. Behatóbban foglalkozni kell a területi és helyi (város-vidék, vidék-vidék, szárazföld-tenger) kapcsolatokkal és azzal, hogy ezek miként járulnak hozzá a vidéki térségekben a fenntartható biogazdasághoz kötődő értékláncok és klaszterek kialakulásához. Az ilyen kapcsolatok fejlesztése kulcsfontosságú lehet Közép- és Kelet-Európában; ezzel ugyanis segíteni lehet ezeknek az országoknak abban, hogy kidolgozzák a jobb biomassza-feldolgozáshoz szükséges stratégiai fejlesztési céljaikat. A közép- és kelet-európai régió a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodás és a halászat terén folytatott széles körű tevékenységei miatt gazdag biomasszában, és nagy, de kihasználatlan vagy kiaknázatlan biomassza-kapacitással rendelkezik az élelmiszerek, a takarmányok, az ipari nyersanyagok, a bioüzemanyagok és az energiafelhasználás tekintetében. Emellett a frissített stratégiában nem fejtették ki kellőképpen azt az elképzelést, hogy a meglévő szakértelem és képességek leghatékonyabb módon történő egyesítése, valamint a tagállamok és a nem uniós kutatási programok közötti szinergiák megerősítése érdekében nemzetközi együttműködésre van szükség. A megoldások tesztelésében és terjesztésében rendkívül fontos szerepet töltenek be a nemzetközi partnerségek.

3.9. Végezetül a Párizsi Megállapásban meghatározott célok eléréséhez teljes mértékben ki kell használni a piaci mechanizmusokat. A szén-dioxid-kibocsátásokkal kapcsolatos globális árképzési rendszer semleges és hatékony módszer lenne arra, hogy az összes piaci szereplő bekapcsolódjon a kérdés megoldásába. Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy aktívan mérje fel a globális szén-dioxid-árképzés irányába mutató különböző utakat és lépéseket, és az ilyen globális árképzés megvalósítása érdekében lépjen kapcsolatba más országokkal. Egy hatékony és méltányos globális szén-dioxid-árképzési rendszer kiegyenlítené az exportvállalkozások versenyfeltételeit a világpiacokon, így csökkentené a beruházás- és a munkahely-áthelyezés kockázatát. Kiküszöbölné továbbá az alacsonyabb éghajlatvédelmi követelmények miatt olcsóbb importált áruk versenyelőnyét.

Kelt Brüsszelben, 2019. május 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

(9) HL C 440., 2018.12.6., 45. o.